

«شرق» ادعای توافق نهایی در برجام را بررسی می‌کند

از غرب اصرار، از ایران انکار

در یک گام رو به جلوتر حتی به باور محمد مرندی گزارش‌ها درباره جزئیات چیزی که پیشنهاد شده «صرفاً گمانه‌زنی‌اند». مشاور رسانه‌ای تیم مذاکره‌کننده ایران تأکید دارد: «تیم مذاکره‌کننده تا زمانی که متن حاصله، با دقت در تهران مطالعه و بررسی نشود، نمی‌تواند درباره چیزی که تا الان به دست آمده، نظری ارائه دهد. در چند ماه اخیر، چه در وین و چه زمانی که مذاکره‌کنندگان در پایتخت‌هایشان هستند، مذاکره‌کنندگان ایران تهدیدهای غربی و ضرب‌الاجل‌های ساختگی را برای حفظ حقوق ایرانیان و دست‌یافتن به امتیازات مهم، نادیده گرفته‌اند. تفاوت آن موقع با الان بسیار زیاد است.»

در ادامه این تقابل نگاه تهران، رسانه نزدیک به دبیر شورای عالی امنیت ملی هم در نقد آنچه تلاش غربی‌ها برای القای کلیدواژه توافق نهایی می‌خواند، چنین می‌نویسد: «طبعاً زمانی که جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان یکی از طرف‌های اصلی مذاکرات، متن موجود را به‌عنوان توافق نهایی قبول ندارد، هیچ مقام دیگری نمی‌تواند از نهایی شدن متن توافق صحبت کند. اشاره به نهایی شدن متن توافق از سوی طرف غربی ناظر بر تثبیت این رویکرد غیرقابل پذیرش است که چون متن توافق نهایی شده، پس غیر قابل مذاکره است و طرفین تنها باید نظر نهایی خود در مورد این متن را اعلام کنند. تأکید بر این رویه که کاملاً با اصول مذاکرات در تناقض است، در حقیقت تلاش برای ایجاد جایگاه و نقشی ویژه برای اتحادیه اروپایی است که هیچ‌گاه مورد توافق طرفین مذاکرات قرار نگرفته است.»

مجموع سخنان دو طرف مبین فاصله عمیقی بین آنها درباره سرنوشت احیای برجام است. حال اینکه تا چه اندازه این گسل قابل بردن باشد، سؤال است که تحولات روزهای آتی به آن جواب خواهد داد. با این حال پرسش کلیدی‌تر آن است که چرا اتحادیه اروپا تا به این اندازه بر حصول توافق نهایی اصرار دارد و از آن سو جمهوری اسلامی ایران هم این مطلب را رد می‌کند؟ این سؤال است که جلال میرزایی در گفت‌وگو با «شرق» به آن پاسخ داده است.

نماینده مجلس دهم عنوان می‌کند: «اتحادیه اروپا و اساساً کشورهای اروپایی به دو دلیل عمده سعی دارند این مذاکرات هرچه سریع‌تر به نتیجه برسد؛ اولین مسئله به تأثیرات مستقیم جنگ اوکراین بر بازار انرژی بازمی‌گردد؛ چراکه اروپا پاییز و زمستان سردی را پیش‌رو دارد و فاصله کوتاهی هم تا رسیدن به آن وجود دارد؛ بنابراین اروپا سعی دارد در کمترین زمان ممکن با احیای برجام و لغو تحریم‌ها بتواند از بازگشت ایران به بازار انرژی نهایت استفاده را ببرد.»

میرزایی در ادامه به نکته دوم اشاره و اذعان می‌کند: «مسئله مهم‌تری که سبب شده است اروپایی‌ها بیش‌ازپیش و سریع‌تر از گذشته به فکر احیای برجام باشند، ناشی از رشد فزاینده و جدی ایران در فعالیت‌های هسته‌ای است. اکنون تهران در حوزه فناوری هسته‌ای به نقطه‌ای رسیده که می‌توان گفت این نقطه یک نقطه بی‌سابقه است. غنی‌سازی ۶۰ درصد و آماده‌شدن برای غنی‌سازی ۹۰ درصدی، استفاده گسترده از سانتریفیوژهای نسل ششم بدون نظارت و فعالیت دوربین‌های فراپادمانی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و... این‌نگرانی را برای اروپایی‌ها ایجاد کرده است که ایران در کمترین فاصله ممکن تا رسیدن به نقطه

شرق؛ همان‌گونه که در نوشته‌های پیشین عنوان شد، با وجود تمام فضاسازی‌های مثبت درباره دور جدید مذاکرات وین که از پنجشنبه هفته گذشته شروع شد و دوشنبه هفته جاری به پایان رسید، باز هم این گفت‌وگوها بدون دستاورد و نتیجه ملموسی به پایان رسید تا کماکان شاهد پایان باز دیگری برای نشست‌های هسته‌ای هتل کوبورگ باشیم؛ اما برخلاف ادوار پیشین این بار اتحادیه اروپا اصرار زیادی به نهایی شدن متن توافق در وین دارد.

اوج این اصرار در واپسین روز مذاکرات خود را نشان داد. پیرو این نکته یکی از مقامات اتحادیه اروپا روز دوشنبه عنوان کرد: «مذاکره برای احیای برجام تمام شده و متن نهایی است و مورد مذاکره مجدد قرار نخواهد گرفت». این مقام ارشد افزود: «ما یک متن برای بازگشت به برجام داریم که متن بسیار خوبی است و می‌تواند اجرا شود و تمام ملزومات برای اجرا را دارد.»

در همین راستا استنفانی لیختشتناین، خبرنگار پولیتیکو، به نقل از دیپلمات ارشد اتحادیه اروپا می‌گوید: «مذاکرات به اتمام رسید، بهترین توافق ممکن را مذاکره کردیم. اکنون این طرفین مذاکرات هستند که باید توافق را بپذیرند». دیگر خبرنگار حاضر در وین به نقل از یک دیپلمات اروپایی گزارش داده‌اند: «متنی که هماهنگ‌کننده اتحادیه اروپا ارائه داده، نهایی است و به منزله پایان حدود یک‌سال و نیم مذاکره و منتهی‌الیه انعطاف‌پذیری همه ماست.» به گفته این دیپلمات: «الان زمان تصمیم‌گیری نهایی است». این دیپلمات تأکید کرد که متن نهایی «قابل مذاکره یا تغییر نیست».

مکمل این اصرارها به توضیحات دوشنبه جاری جوزپ بورل درباره مذاکرات وین بازمی‌گردد. مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا در این زمینه بیان کرد: «مذاکره‌کنندگان در این چند روز از رایزنی‌ها و گفت‌وگوهای غیرمستقیم بین ایران و آمریکا تلاش کردند اصلاحاتی انجام داده و به مسائلی پرداختند که در متنی که من ۲۱ جولای به‌عنوان هماهنگ‌کننده توافق هسته‌ای روی میز باقی گذاشتم، باز باقی مانده بودند. آنچه قابل مذاکره است، مورد مذاکره قرار گرفته و اکنون یک متن نهایی به دست آمده است. با وجود این، پشت هر مسئله فنی و هر پاراگراف یک تصمیم سیاسی وجود دارد که باید در پایتخت‌ها گرفته شود. اگر پاسخ‌ها مثبت باشد، می‌توانیم این توافق را امضا کنیم». بورل همچنین در حساب توئیتری خود با اشاره به گفت‌وگوهایی که میان طرفین صورت گرفت، نوشت: «آنچه قابل مذاکره بود، مذاکره شد و حالا تصمیم سیاسی باید در پایتخت‌ها گرفته شود.»

در مقابل این اصرارهای طرف اروپایی، شاهد واکنش متفاوت ایران بودیم؛ چراکه تهران معتقد است هنوز جای مذاکره وجود دارد و همچنان کار روی متن توافق برای احیای برجام باید ادامه یابد؛ کمااینکه حسین امیرعبداللهیان، وزیر امور خارجه، در گفت‌وگوی تلفنی عصر دوشنبه با جوزپ بورل، مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا، تصریح کرد: «توافق نهایی باید تأمین‌کننده حقوق و منافع ملت ایران باشد و رفع پایدار و مؤثر تحریم‌ها را تضمین کند». این گفته وزیر امور خارجه ایران حکایتی از آن دارد که چانه‌زنی روی متن توافق برای جمهوری اسلامی هنوز تمام نشده است.

گریز هسته‌ای قرار دارد.»

عقب‌نشینی تهران از برخی مواضع اصولی یا همان خطوط قرمز در پنج روز مذاکرات وین می‌گوید؛ در صورتی‌که ایران کماکان اصرار دارد از هیچ‌کدام از شروط قبلی خود برای توافق عدول نکرده است. در همین زمینه یک مقام مطلع حاضر در مذاکرات وین به نوریوز گفت: «هیئت مذاکره‌کننده ایرانی مانند دوره‌های قبلی همچنان بر دستیابی به توافقی قوی، پایدار و قابل اتکا متمرکز است و این مسیر تا احقاق حقوق ملت ایران و اطمینان از تکرارنشدن رفتارهای زیاده‌خواهانه و غیرقانونی آمریکا ادامه خواهد یافت.»

نماینده سابق مجلس در ادامه گفت‌وگویش با «شرق» درباره این مسئله عنوان می‌کند: «اروپایی‌ها همان‌گونه که روی کلیدواژه توافق نهایی اصرار داشته و دارند تا هرچه سریع‌تر برجام احیا شود و دو هدف اصلی و پیش‌گفته خود را کسب کنند، سعی کردند موارد اختلافی را هم با یک جریان‌سازی سیاسی و رسانه‌ای کنار بگذارند؛ بنابراین از همان ساعات ابتدایی دور جدید مذاکرات تا واپسین دقائق سعی شد این مسئله به رسانه‌ها و افکار عمومی القا شود که جمهوری اسلامی از برخی از شروط خود درباره خروج سپاه از لیست گروه‌های تروریستی یا گرفتن تضمین درباره خارج‌نشدن مجدد آمریکا از برجام و... عقب‌نشینی کرده است. هدف اصلی از چنین فضاسازی‌های سیاسی، رسانه‌ای و دیپلماتیک آن بود که عوامل بزه‌زننده توافق از نگاه اروپایی‌ها کنار گذاشته شود یا حداقل میزان تأثیرگذاری آن کاهش یابد که هرچه سریع‌تر برجام احیا شود؛ اما آن‌گونه که رسانه‌های وابسته به دولت و شورای عالی امنیت ملی می‌گویند، کماکان این شروط به قوت خود باقی است.» به نظر میرزایی اگر این ادعای داخلی درست باشد، باید عنوان کرد با وجود فضای مثبت در دور جدید مذاکرات که چشم‌انداز روشن‌تری را نسبت به قبل ایجاد کرده است، کماکان ما در همان نقطه پیشین قرار داریم که شانس حصول توافق و برجام به اندازه شکست آن است.

تحلیلگر مسائل بین‌الملل در ادامه ارزیابی خود با اشاره به نکته مهمی می‌گوید: «مواضع و سخنان برخی مقامات داخلی درباره توان ایران برای ساخت سلاح هسته‌ای دامنه‌نگرانی‌های اروپا را در این زمینه دوچندان کرده است؛ بنابراین اتحادیه اروپا سعی دارد از تمام ظرفیت سیاسی و دیپلماتیک خود برای رسیدن هرچه سریع‌تر به توافق استفاده کند؛ چون برجام علاوه بر بازگشت ایران به بازار انرژی قطعاً به رفع نگرانی‌های امنیتی قاره سبز هم کمک شایانی می‌کند.»

با وجود آنکه هیچ ضرب‌الاجلی برای پاسخ پایتخت‌ها تعیین نشده است و تاریخ مشخصی برای بازگشت هیئت‌ها به وین وجود ندارد، ولی این میزان از تفاوت نگاه دو طرف می‌تواند دوباره مذاکرات را دچار روند فرسایشی کند. میرزایی در این باره به «شرق» می‌گوید: «چه بخواهیم و چه نخواهیم به نظر می‌رسد فرسایشی شدن مذاکرات، مسئله‌ای اجتناب‌ناپذیر خواهد بود؛ چراکه اهمیت و گستردگی برجام و مسائل مربوط به حوزه فعالیت‌های هسته‌ای ایران برای همه طرف‌ها به قدری جدی است که باید دقت لازم و بررسی‌های جدی درخصوص متن توافق جدید به‌ویژه از جانب جمهوری اسلامی صورت بگیرد؛ بنابراین یک روند فرسایشی و زمان‌بر را می‌توان انتظار داشت. از طرف دیگر متأسفانه اختلافات سیاسی، حزبی و جناحی در داخل کشور که بخشی از آن را در پنج روز مذاکرات وین شاهد بودیم، می‌تواند به فرسایشی شدن یا بهتر بگوییم فرسایشی‌کردن روند مذاکرات و تأخیر در پاسخ ایران به متن توافق پیشنهادشده منجر شود.»

البته دامنه این تفاوت نگاه دو طرف علاوه بر وجود یا نبود متن نهایی توافق حتی به محتوای مذاکرات هم کشیده شده است. در این زمینه اروپایی‌ها از

The Longines Legend Diver Watch

Elegance is an attitude

لونژین
LONGINES

SARMAN CO.

1832 Dr. Shariati Ave. Next to Pol-E-Roomi Tehran IRAN

Tel.: +98 21 226.137.52